

ΕΚΦΡΑΣΗ ΕΚΘΕΣΗ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1.

α.	Πρόταση 1: Όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί. Πρόταση 2: Ο Σωκράτης είναι άνθρωπος. Συμπέρασμα: Ο Σωκράτης είναι θνητός.
Είδος συλλογισμού: ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ από το γενικό στο ειδικό	
Αιτιολόγηση:	
β.	Πρόταση 1: Το σπουργίτι πετάει στον ουρανό Πρόταση 2: Το περιστέρι πετάει στον ουρανό Πρόταση 3: Ο γλάρος πετάει στον ουρανό Πρόταση 4: Το σπουργίτι, το περιστέρι, ο γλάρος είναι πουλιά. Συμπέρασμα: Άρα (όλα) τα πουλιά πετούν στον ουρανό
Είδος συλλογισμού: ΕΠΑΓΩΓΙΚΟΣ από το ειδικό στο γενικό	
Αιτιολόγηση:	
γ.	Πρόταση 1: Το πορτοκάλι είναι φρούτο και έχει βιταμίνες Πρόταση 2: Το μήλο είναι φρούτο Συμπέρασμα: Άρα, κατά πάσα πιθανότητα, το μήλο έχει βιταμίνες
Είδος συλλογισμού: ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ από το ειδικό στο ειδικό	
Αιτιολόγηση:	

2.

Παράδειγμα 1°

Επίδραση σκοτεινών εκμεταλλευτών

Παράδειγμα 2°

τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία

Παράδειγμα 3°

το γκόλφι της ανθρωπιάς

Παράδειγμα 4°

να εξυγιάνει την ατμόσφαιρα

3.

α. Ο γλωσσικός κώδικας χρησιμοποιείται μόνο στη λήψη μηνυμάτων.	Σ	Λ
β. Ομιλία είναι ο τρόπος με τον οποίο κάθε άτομο χρησιμοποιεί το γλωσσικό κώδικα.	Σ	Λ
γ. Η γλώσσα μοιάζει με ένα λεξικό του οποίου αντίτυπα χρησιμοποιεί κάθε μέλος της γλωσσικής κοινότητας.	Σ	Λ
δ. Η γλώσσα διακρίνεται σε προφορική και γραπτή.	Σ	Λ

ε. Η ιδιόλεκτος ενός ομιλητή δεν μπορεί να βελτιωθεί.	Σ	Λ
στ. Ο προφορικός λόγος σήμερα δεν θεωρείται κατώτερος από τον γραπτό.	Σ	Λ

4.

Διάλεκτος ονομάζουμε μια γλωσσική ποικιλία διαδεδομένη σε μεγάλη έκταση που παρουσιάζει έντονες αποκλίσεις από την Κοινή Νεοελληνική, ενώ **ιδίωμα** μια μικρότερη γλωσσική διαφοροποίηση που δεν εμποδίζει την κατανόηση από τους άλλους ομιλητές. **ιδιωματισμός** είναι κάθε γλωσσικό στοιχείο (φωνητικό, γραμματικό, συντακτικό, λεξιλογικό) που είναι άγνωστο στην Κοινή Νεοελληνική. **διάλεκτοι** και **ιδιώματα** συναποτελούν και τροφοδοτούν την ελληνική γλώσσα.

5.

α) Ο προφορικός λόγος είναι κατώτερος από τον γραπτό.	Σ	Λ
β) Στον προφορικό λόγο συχνά διορθώνουμε την έκφρασή μας τη στιγμή που μιλάμε.	Σ	Λ
γ) Ο προφορικός λόγος απαιτεί πυκνότητα νοημάτων.	Σ	Λ
δ) Στον γραπτό λόγο υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία και αριθμός συνδετικών και μεταβατικών λέξεων.	Σ	Λ
ε) Μία ομιλία στη γιορτή της 25ης Μαρτίου είναι παράδειγμα προσχεδιασμένου προφορικού λόγου.	Σ	Λ

6.

α) Όποιος έχει περισσότερες γνώσεις πάνω σε ένα θέμα, έχει το δικαίωμα να μονοπωλεί το λόγο.	Σ	Λ
β) Όταν μιλούν ταυτόχρονα οι συνομιλητές, ο διάλογος γίνεται πιο ενδιαφέρων.	Σ	Λ
γ) Επιτυχημένος είναι ο διάλογος μόνο όταν στο τέλος οι συνομιλητές συμφωνούν.	Σ	Λ
δ) Τα έντονα εξωγλωσσικά στοιχεία μπορεί να αποσπάσουν την προσοχή των συνομιλητών από τα λεγόμενα.	Σ	Λ
ε) Όταν η σχέση πομπού και δέκτη λειτουργεί αμφίδρομα, ο διάλογος είναι αποτυχημένος.	Σ	Λ
στ) Οι ατέρμονες συζητήσεις δεν είναι δείγμα γόνιμου διαλόγου.	Σ	Λ

7.

- Η νέα οικονομική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συζητηθεί σε **σύσκεψη** κορυφής, στις Βρυξέλλες.
- Τα δεκαπενταμελές μαθητικό **συμβούλιο** σε έκτακτη **συνεδρίαση** του αποφάσισε τη συμμετοχή του σχολείου στις εκδηλώσεις του Δήμου για το περιβάλλον.

- Στο ετήσιο **συνέδριο** της Καρδιολογικής Εταιρείας επισημάνθηκαν οι βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος στη λειτουργία της καρδιάς.
- Η γενική **συνέλευση** των εργαζομένων αναβλήθηκε, γιατί δεν είχε απαρτία. Ο πρωθυπουργός προσκάλεσε σε **συνδιάσκεψη** τους αρμόδιους φορείς των ευρωπαϊκών χωρών, προκειμένου να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών μιας νέας ενδεχόμενης οικολογικής καταστροφής.

8.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ
i) άναυδος	α) υπονοούμενο	i)→γ
ii) κοινότοπος	β) πολυλογάς	ii)→δ
iii) υπαιτιγμός	γ) άφωνος	iii)→α
iv) ευφραδής	δ) τετριμμένος	iv)→ε
v) αμετροεπής	ε) γλαφυρός	v)→β

9.

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄	ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗ
i) ταυτολογία	α) έκθεση πεπραγμένων, απόδοση λογαριασμού	i)→δ
ii) λογοκλόπος	β) ακριβολόγος	ii)→γ
iii) υπόλογος	γ) αυτός που παρουσιάζει τα λεγόμενα του άλλου σαν δικά του	iii)→ε
iv) ετυμολογία	δ) επανάληψη του ίδιου νοήματος με άλλα λόγια	iv)→ζ
v) λεπτολόγος	ε) αυτός που οφείλει να δώσει λόγο για τις πράξεις του	v)→β
vi) λογοδοσία	στ) συντομία στο λόγο, λακωνικότητα	vi)→α
vii) βραχυλογία	ζ) η εξήγηση της προέλευσης μιας λέξης	vii)→στ

10.

Ενεργητική σύνταξη:

Η ατμοσφαιρική ρύπανση καταστρέφει τα μνημεία της τέχνης που βρίσκονται εκτεθειμένα στον αέρα. Οι ρύποι διαβρώνουν, γυψοποιούν, αλλοιώνουν τα μάρμαρα ανεπανόρθωτα.

α) ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

β) ΠΑΘΗΤΙΚΗ

γ) ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ

11.

α)

Τρόπος ανάπτυξης:

Σύγκριση / αντίθεση

β)

Τρόπος ανάπτυξης:

Αίτιο – αποτέλεσμα

γ)

Τρόπος ανάπτυξης:

Αιτιολόγηση

δ)

Τρόπος ανάπτυξης:

Ορισμός

12.

▪ Δομικά μέρη:

- **Θεματική περίοδος:** Θα ήταν επικίνδυνο σφάλμα να στηριχτούμε πάνω στην άποψη ότι ο πυρηνικός πόλεμος μπορεί ν' αποφευχθεί με το πυρηνικό αδιέξοδο ή την ισορροπία του τρόπου.
- **Σχόλια/ λεπτομέρειες:** Πρώτο, γιατί η τεχνολογία μπορεί να καταστρέψει αυτή την ισορροπία. Έπειτα η ισορροπία γίνεται όλο και πιο ασταθής με την απόκτηση πυρηνικών όπλων από ολόένα και περισσότερες χώρες.
- **Κατακλείδα:** Τέλος, γιατί κανένας δεν μπορεί να εγγυηθεί πως ένας παράφρονος ηγέτης, φιλόδοξος στρατηγός ή και αδέξιος χειριστής δε θα «πατήσει το κουμπί» για να ξεκινήσει το πυρηνικό ολοκαύτωμα.

Συνδεδετικές λέξεις:

Πρώτο : απαρίθμηση

Έπειτα: χρονική ακολουθία

Τέλος: συμπέρασμα

- **Δομικά μέρη:**
 - **Θεματική περίοδος:** Το εμπόδιο στη γραπτή επικοινωνία μπορεί να υπερνικηθεί με το καλό γράψιμο και το σωστό διάβασμα
 - **Σχόλια/ λεπτομέρειες:** Μπορεί ο συγγραφέας να μας προσφέρει ένα καλοδομημένο και σαφές κείμενο για να επικοινωνήσει άμεσα μαζί μας, αλλά μόνη της η προσπάθεια αυτή δεν αρκεί' πρέπει κι εμείς να κάνουμε το άλλο μισό του δρόμου. Ως αναγνώστες πρέπει να σκάβουμε τη σήραγγα επικοινωνίας από τη δική μας πλευρά και μάλιστα όχι με οποιονδήποτε τρόπο αλλά μόνο με όλους εκείνους τους υπολογισμούς της μηχανικής που θα επιτρέψουν να συμπίεσουμε στο ίδιο σημείο της πνευματικής μας συνάντησης.
 - **Κατακλείδα:** δεν έχει

Συνδεδειγμένες λέξεις:

Αλλά: αντίθεση

μάλιστα: έμφαση

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

ΚΕΙΜΕΝΑ

Κείμενο 1^ο :

«Αναλφάβητα 250 εκατομμύρια παιδιά λόγω κακής ποιότητας εκπαίδευσης»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με έρευνα του Εκπαιδευτικού, Επιστημονικού και Πολιτιστικού Οργανισμού του ΟΗΕ, η κρίση στην εκπαίδευση αφήνει αναλφάβητα μεγάλο ποσοστό παιδιών παγκοσμίως. Το πρόβλημα είναι μεγαλύτερο στις αναπτυσσόμενες χώρες που αν και κάποια παιδιά τελειώνουν το δημοτικό δε γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή.

Κείμενο 2^ο :

«Greeklish»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

α. Ασύγχρονη επικοινωνία / Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία.

β. Το ειδικό λεξιλόγιο επιτρέπει στο συγγραφέα, να αναφερθεί σε συγκεκριμένες πτυχές του εξεταζόμενου ζητήματος και να δώσει κύρος και επιστημονικό ύφος στο κείμενό του.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΑ

Διαγώνισμα 1^ο :
«Το χάσμα των γενεών»

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. Μη Λογοτεχνικό Κείμενο

Α.

1. Λάθος
2. Λάθος
3. Λάθος
4. Σωστό
5. Λάθος

Β. Οι νέοι κατηγορήσαν τους μεγάλους ότι δεν μένουν προσκολλημένοι εμμονικά στις αξίες τους και ότι υποφέρουν από έλλειψη συμπαράστασης το πθικό τους κάμπτεται από τη συνεχή κριτική των μεγάλων. Οι μεγάλοι παράλληλα κατηγορούν τους νέους ότι δεν εφαρμόζουν τους κανόνες που τους υπαγορεύονται ενώ η νέα γενιά καυτηριάζει την αδράνεια και τον συντηρητισμό των μεγάλων και το γεγονός ότι αμφιβάλλουν για όλα.

Γ.

α.

- Η επανάσταση των νέων
- Η ανευθυνότητα των νέων

β.

- Θεματική περίοδος: η πρώτη περίοδος
- Σχόλια λεπτομέρειες: όλο το υπόλοιπο
- Κατακλείδα δεν έχει
- Τρόπος ανάπτυξης: σύγκριση – αντίθεση (αντίθετα, αλλά)

γ.

- Όλοι οι άνθρωποι επιδιώκουν μια εμφάνιση στο γυαλί.
- Το γυαλί είναι υλικό που χρησιμοποιείται στην τέχνη
- Η κατάποση μικρών αντικειμένων μπορεί να οδηγήσει σε πνιγμό
- Η κατάποση άγχους και πίεσης βλάπτουν τον οργανισμό

Δ.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Τα αίτια του χάσματος γενεών

Η διαφοροποίηση ανάμεσα στις γενιές είναι μια διαχρονική και εύλογη κατάσταση, εφόσον η ηλικιακή απόσταση σημαίνει διαφορά στις αντιλήψεις, στα βιώματα, στις στοχεύσεις, στη συμπεριφορά κ.λπ.. Παρατηρείται, ωστόσο, μια επίταση του φαινομένου αυτού σε περιόδους κατά τις οποίες σημειώνονται σημαντικές αλλαγές στον τρόπο ζωής των ανθρώπων, όπως είναι, για παράδειγμα, τα τελευταία χρόνια η ταχύτατη εξέλιξη και εξάπλωση των τεχνολογικών επιτευγμάτων, καθώς οι νεότερες γενιές υιοθετούν ταχύτερα τις αλλαγές αυτές και αποκτούν άρα μια διαφορετική προσέγγιση απέναντι στα πράγματα σε σχέση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία.

Στα αίτια του χάσματος των γενεών, λοιπόν, μπορούμε να καταγράψουμε μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

- Οι νέοι διακρίνονται για τη διάθεσή τους για αλλαγή. Οι νέοι ερχόμενοι σ' επαφή με την κοινωνική πραγματικότητα αντικρίζουν τα τρωτά της σημεία, τις ελλείψεις και τις αρνητικές της πτυχές, κι επιδιώκουν την αλλαγή και την ανανέωση· επιδιώκουν τη βελτίωση. Αυτή, όμως, η διάθεσή τους, τους φέρνει σε σύγκρουση με τους μεγαλύτερους, οι οποίοι αντιμετωπίζουν αρνητικά αυτή τη διάθεση αλλαγής, εφόσον τη θεωρούν ως απόπειρα ανατροπής, όσων οι ίδιοι γνωρίζουν μια ζωή κι εκλαμβάνουν ως δεδομένα. Πολύ περισσότερο, οι μεγαλύτεροι εκλαμβάνουν τις ανανεωτικές διαθέσεις των νέων ως επίκριση απέναντι σε όσα οι ίδιοι δημιούργησαν τα προηγούμενα χρόνια.
- Οι νέοι προσαρμόζονται ευκολότερα στα καινούρια δεδομένα. Κάθε νέα εποχή συνοδεύεται με ορισμένες αλλαγές που τη διαφοροποιούν από την προηγούμενη. Τέτοιου είδους αλλαγές είναι ευπρόσδεκτες από τους νέους ανθρώπους, οι οποίοι είναι συχνά κι οι κύριοι φορείς τους. Η συντηρητική φύση, απ' την άλλη, των μεγαλύτερων ανθρώπων τους καθιστά καχύποπτους απέναντι στο καινούριο και διστακτικούς στο να το αποδεχτούν και να το υιοθετήσουν.
- Μια τέτοια σημαντική αλλαγή της σύγχρονης εποχής αποτέλεσε η γοργή εξέλιξη της τεχνολογίας, όπως και η έλευση του διαδικτύου, που ανέτρεψε τα πάντα σε ό,τι αφορά την πρόσβαση στη γνώση, την προσωπική έκφραση, αλλά και τις σχέσεις των ανθρώπων. Στο σύγχρονο αυτό πλαίσιο οι νέοι διαμόρφωσαν έναν καινούριο τρόπο αντίληψης που απέχει πάρα πολύ απ' τις παλαιότερες μορφές επικοινωνίας, έκφρασης και εκπαίδευσης. Ενώ οι μεγαλύτεροι εξέλαβαν τις αλλαγές αυτές ως έκπτωση των παραδοσμένων αξιών και ως εν δυνάμει ιδιαίτερα επικίνδυνες για την ποιότητα των ανθρώπινων σχέσεων.

Οι μεγαλύτεροι, άλλωστε, δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν τις τεχνολογικές εξελίξεις με αποτέλεσμα να αισθάνονται αποκλεισμένοι από ένα σημαντικό κομμάτι της ζωής των νεότερων γενιών. Κάποιοι, μάλιστα, μη

μπορώντας να υιοθετήσουν τα νέα στοιχεία του τεχνολογικού πολιτισμού, τείνουν να τηρούν μια απορριπτική στάση απέναντί τους.

- Οι μεγαλύτεροι είναι πιο συντηρητικοί στις απόψεις τους. Ανεξάρτητα από το πώς έζησαν οι μεγαλύτεροι τα χρόνια της εφηβείας και της νεότητάς τους, έχουν την τάση με την πάροδο των χρόνων να αποκτούν πιο συντηρητική στάση απέναντι στα πράγματα. Συνηθίζουν να εξιδανικεύουν τα δικά τους νεανικά χρόνια, αποδίδοντάς τους ηθικότητα, αθωότητα, περισσότερο σεβασμό απέναντι στους μεγαλύτερους κ.ά., και θεωρούν πως οι νέοι της σύγχρονης εποχής δεν έχουν αξίες, αρχές και ήθος σε ικανοποιητικό βαθμό.

Η αλλαγή, άλλωστε, στη θέση που λαμβάνουν πλέον οι γυναίκες στην κοινωνία, και άρα ο τρόπος με τον οποίο μια νέα γυναίκα μπορεί να ζήσει τη νεότητά της, δημιουργεί προβληματισμό σε ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας, που είχαν βιώσει μια διαφορετική πραγματικότητα.

- Οι νέοι θεωρούν υπερβολικές τις ανησυχίες των μεγαλύτερων. Η νέα γενιά έχει την τάση να αδιαφορεί για τις απόψεις των μεγαλύτερων ανθρώπων, θεωρώντας συχνά υπερβολικές ή αβάσιμες τις ανησυχίες και τις προειδοποιήσεις τους, εφόσον τις εκλαμβάνουν ως απόπειρες περιορισμού της ελευθερίας τους. Έτσι, δημιουργούνται συχνά εντάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις αφού η διάθεση των μεν να βιώσουν την ελευθερία τους σε όλη της την έκταση έρχεται σε αντίθεση με τον προστατευτισμό των δε.

- Απουσία ουσιαστικού χρόνου επικοινωνίας. Οι πολλαπλές υποχρεώσεις τόσο των εφήβων όσο και των ενήλικων, δεν αφήνουν ικανά περιθώρια χρόνου, ώστε να υπάρξει μια ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ τους. Οι έφηβοι, άλλωστε, αποζητούν να περνούν τον ελεύθερο χρόνο με τους φίλους τους και θεωρούν καταπιεστικό το αίτημα των γονιών τους να περάσουν χρόνο μαζί συζητώντας. Κρίνεται, μάλιστα, από τους εφήβους μάταιη η όποια προσπάθεια προσέγγισης, εφόσον πιστεύουν πως οι γονείς τους δεν έχουν πραγματική θέληση να τους ακούσουν και πως αποσκοπούν απλώς στο να τους ελέγξουν.

Συχνά, η εντύπωση των νέων πως οι μεγαλύτεροι δεν είναι αρκετά προοδευτικοί, ούτε δεχτικοί απέναντι στις αλλαγές, υπονομεύει δραστικά τη μεταξύ τους επικοινωνία, εφόσον αποτρέπει τους νέους από το να εκφράσουν με ειλικρίνεια τις σκέψεις, τις επιθυμίες και τις επιδιώξεις τους.

- Οι μεγαλύτεροι θεωρούν ευνοημένη τη νεότερη γενιά. Αν και δεν είναι πάντοτε κάτι που οι μεγαλύτεροι ομολογούν ή παραδέχονται, είναι σύνθηρες να αντιμετωπίζουν τους νεότερους κατά τρόπο ανταγωνιστικό, εφόσον θεωρούν πως σε σχέση με τις δυσκολίες που έζησαν οι ίδιοι στο παρελθόν, οι νέοι έχουν μια πιο «εύκολη» ζωή. Οι ελευθερίες που απολαμβάνουν οι νέοι, η προοδευτικότητα της εποχής και οι πολλαπλές διευκολύνσεις που τους παρέχει η τεχνολογία, συνθέτουν ένα πλαίσιο που θα έμοιαζε ουτοπικό μερικές δεκαετίες πριν. Έτσι, αρκετοί είναι εκείνοι οι ενήλικες που πιστεύουν πως δεν θα πρέπει να χαρίζονται όλα τόσο άκοπα στους νέους, καθώς κάτι τέτοιο θα τους οδηγήσει σε μια λανθασμένη εντύπωση για τη ζωή.

Τρόποι για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση των γενεών

Αν και είναι σαφές πως οι διαφοροποιήσεις -και άρα το χάσμα- ανάμεσα στις γενιές θα αποτελεί πάντοτε μια δεδομένη κατάσταση, αυτό δε σημαίνει πως οι μεταξύ τους διαφορές είναι τέτοιας έκτασης, ώστε να αποκλείουν κάθε δυνατότητα επικοινωνίας και συνεργασίας. Έτσι, αν υπάρχει η κατάλληλη διάθεση, τόσο οι μεγαλύτεροι όσο και νεότεροι μπορούν να ακολουθήσουν μια συμβιβαστική τακτική προσέγγισης. Ειδικότερα:

- Οι νέοι θα πρέπει να προσδίδουν στην κριτική τους στάση ένα χαρακτήρα εποικοδομητικού ελέγχου, επιδιώκοντας ουσιαστικές αλλαγές, και όχι ενός στείρου αρνητισμού, που δεν μπορεί παρά να εκληφθεί ως αντίδραση άνευ περιεχομένου. Κατ' αυτό τον τρόπο οι μεγαλύτεροι θα είναι περισσότερο δεχτικοί στην κριτική που τους γίνεται, εφόσον θα μπορούν να διακρίνουν την επιδιωκόμενη αλλαγή και θα μπορούν να εκτιμήσουν την πιθανή αξία της.
- Οι νέοι θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τους μεγαλύτερους με σεβασμό, αναγνωρίζοντας τις προσπάθειες και τους κόπους που έχουν καταβάλει στη ζωή τους. Είναι, δίχως άλλο, άδικο το να μην τους αποδίδουν καμία αναγνώριση για όσα έχουν προσφέρει, μόνο και μόνο γιατί ανήκουν σε μια παλαιότερη γενιά με διαφορετικές αντιλήψεις. Άλλωστε, δε θα πρέπει να λησμονούν οι νέοι πως κάθε γενιά βιώνει διαφορετικές καταστάσεις και διαμορφώνει, άρα, μια δική της θέαση του κόσμου.
- Οι νέοι θα πρέπει να έχουν υπόψη τους πως το δικαίωμα άσκησης κριτικής κατακτάται μέσα από την υπευθυνότητα και την εργατικότητα, διότι μόνον έτσι μπορεί η άποψή τους να ακουστεί με τον αρμόζοντα σεβασμό. Άσκηση κριτικής από ανθρώπους που δεν καταβάλουν οι ίδιοι καμία προσπάθεια, μοιάζει περισσότερο με αναποτελεσματική προσπάθεια να αποκρύψουν τη δική τους αδράνεια και αβουλία.
- Οι μεγαλύτεροι οφείλουν να αφιερώνουν χρόνο στους νέους, έχοντας ουσιαστική διάθεση να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο εκείνοι βλέπουν και αντιλαμβάνονται τον κόσμο. Χρειάζεται, δηλαδή, μια ουσιαστική διάθεση επικοινωνίας, η οποία θα πρέπει να συνοδεύεται με διαλλακτικότητα, σεβασμό και πνεύμα ανεκτικότητας. Είναι σαφές, άλλωστε, πως οι νέοι δεν είναι διατεθειμένοι να εμπιστευτούν εκείνους που τους προσεγγίζουν με επικριτικό τρόπο και ήδη διαμορφωμένες και άκαμπτες απόψεις.
- Οι μεγαλύτεροι οφείλουν να αποδέχονται την ανανεωτική διάθεση των νέων και να κατανοούν πως η δική τους υποχρέωση απέναντι στη νέα γενιά είναι η παροχή στήριξης σε κάθε πιθανό επίπεδο (ηθικό, οικονομικό, συναισθηματικό κ.λπ.). Οι νέοι, πάντως, εκείνο που αναμένουν περισσότερο από τους μεγαλύτερους είναι μια αίσθηση αποδοχής απέναντι στην προσωπικότητά τους και μια έκφραση πραγματικού ενδιαφέροντος για τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους.
- Οι μεγαλύτεροι οφείλουν να δίνουν προσοχή στις αντιρρήσεις, στις αμφισβητήσεις και στην κριτική που τους ασκούν οι νέοι, διατηρώντας πάντοτε μια διαλλακτική στάση. Είναι, άλλωστε, μέσα από αυτή τη διαδικασία αμφισβήτησης της κοινωνικής πραγματικότητας που επέρχονται οι αναγκαίες βελτιώσεις στην κοινωνία και διασφαλίζεται συνάμα η διαμόρφωση μιας ενεργητικής προσωπικότητας και συνείδησης στους νέους.

Αν οι μεγαλύτεροι δεν αφήνουν περιθώρια έκφρασης και αντίδρασης στους νέους, είναι σαν να τους στερούν τη δυνατότητα να αναπτύξουν πλήρως την προσωπικότητά τους· είναι σαν να τους καταδικάζουν στην αδράνεια και στην

αδιαφορία απέναντι σε όσα συμβαίνουν γύρω τους. Έτσι, προκειμένου, η νέα γενιά να αποκτήσει ενεργό ενδιαφέρον για τα τεκταινόμενα στον πολιτικό και κοινωνικό χώρο, οι μεγαλύτεροι θα πρέπει όχι μόνο να επιτρέπουν αλλά και να ενθαρρύνουν τις όποιες διαθέσεις αμφισβήτησης εκφράζουν οι νέοι.

B. Λογοτεχνικό Κείμενο

A. Βασικά σημεία απάντησης

β ρηματικό πρόσωπο και χρήση μελλοντικών χρόνων

B. Εκφραστικά μέσα: προσωποποίηση, μεταφορά, επανάληψη

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

<p>Διαγώνισμα 2^ο : «Παιχνίδι και ηλεκτρονικοί υπολογιστές»</p>
--

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A. Νοηματικά κέντρα:

- Στα πρώτα χρόνια της ζωής διαμορφώνεται η ανθρώπινη προσωπικότητα, εξωγενείς φορείς κοινωνικοποίησης και η αυτενέργεια του παιδιού μέσω του παιχνιδιού συμβάλλουν δραστικά στη διαμόρφωσή της.
- Το παιχνίδι αναπτύσσει αρμονικά το παιδί καθώς αναπτύσσει τις κλίσεις και τις δεξιότητές του, καλύπτει την ανάγκη για διασκέδαση και δημιουργικότητα κάνοντας το παιδί αισιόδοξο και δημιουργικό.

B1.

1. Σωστό
2. Λάθος
3. Σωστό
4. Σωστό
5. Λάθος

B2.

Είναι σύντομος, ειρωνικός, δηλωτικός του περιεχομένου, αποτελείται από ονοματική φράση που καθιστά το μήνυμα γενικόλογό, επίκαιρο και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

B3.

- Γιατί= αιτιολόγηση,
- λοιπόν= συμπέρασμα,
- δηλαδή= επεξήγηση,
- ακόμη =προσθήκη,
- άλλωστε =αντίθεση.

Γ.Ο Ρίτσος στο ποίημά του προτρέπει τους αναγνώστες να βρουν χρόνο και να αξιοποιούν δημιουργικά κάθε λεπτό της ζωής τους. Ο χρόνος δεν πρέπει να αφήνεται να κυλάει χωρίς νόημα αλλά να βελτιώνει και να γεμίζει τον άνθρωπο. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση του β' ρηματικού προσώπου, την επανάληψη, και τη χρήση μεταφορών.

Δ.**ΕΚΘΕΣΗ****ΤΙΤΛΟΣ**

ΠΡΟΛΟΓΟΣ= Αντικειμενικότητα +επικαιρότητα

ΚΥΡΙΩΣ ΘΕΜΑ**1^η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΑΞΙΑ ΓΝΗΣΙΑΣ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑΣ**

- Απαλλάσσει από την ένταση, την ανία, την πλήξη
Ο ελεύθερος χρόνος μπορεί να διατεθεί για ερασιτεχνική απασχόληση και ατομική δημιουργία,
δραστηριότητες που αποφορτίζουν το άτομο από την ένταση και τη μονοτονία της εργασίας.
Δίνει τα περιθώρια να καλλιεργήσει τα ταλέντα και τις κλίσεις του.
- Συμβάλλει στην ψυχολογική ισορροπία του ατόμου, γιατί του δίνει τη δυνατότητα να απαλλαγεί από το άγχος, την εσωστρέφεια, την απομόνωση
- Δίνεται η δυνατότητα για ευρύτερη πνευματική και πολιτιστική καλλιέργεια.
- Συντελεί στη συγκρότηση της προσωπικότητας.

2^η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΡΟΛΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ/ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

- προβλέπει στα αναλυτικά προγράμματα και να δημιουργεί προϋποθέσεις, ώστε οι νέοι να εκφράζουν τις κλίσεις και τις δεξιότητές τους
- να καλλιεργεί την αγάπη για το βιβλίο με καλογραμμένα διδακτικά εγχειρίδια και ενημέρωση για κατάλληλα αναγνώσματα

- φέρνει τους νέους από νωρίς σε επαφή με τις καλές τέχνες και συμβάλλει στην αισθητική αγωγή τους.
- οργανώνει επισκέψεις σε μουσεία και σε άλλου είδους πολιτισμικές δραστηριότητες (συναυλίες, θεατρικές παραστάσεις)
- η οικογένεια αποτελεί πρότυπο διαχείρισης ελεύθερου χρόνου για τα παιδιά
- Δίνει κίνητρα για διάδραση με γνήσιες μορφές ψυχαγωγίας.
- Εντάσσει το λογοτεχνικό βιβλίο στην καθημερινότητα του νέου
- Μέσω του διαλόγου βοηθάει τον νέο να καταλάβει την αξία της.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανακεφαλαίωση+προτροπή

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

Διαγώνισμα 1^ο :
Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, «Η Αννιώ» (απόσπασμα), 1868-1920

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1^η:

Πρόσωπα του διηγήματος

- **Πρωταγωνιστής:** έφηβος, βιοπαλαιστής που ερωτεύεται την Αννιώ και προσπαθεί να διεκδικήσει την αγάπη της ενάντια στην κοινωνική καταπίεση της εποχής.
- **Αννιώ:** όμορφη κοπέλα του χωριού που ερωτεύεται τον έφηβο πρωταγωνιστή αλλά καταπιέζεται από τη μάνα της και τα κοινωνικά στερεότυπα και αδυνατεί να επιβάλλει τη θέση της.
- **Μάνα:** αυστηρή, σκληρή, αυταρχική, βλέπει τη ζωή χωρίς συναίσθημα, προσπαθεί να σταματήσει τον έρωτα των δύο παιδιών.
- **Συγγενής της Μάνας:** ο οποίος εκφοβίζει το νέο για να μην ξαναδεί την κοπέλα.
- **Αστυνόμος:** εκφοβίζει και αυτός το νέο καθοδηγημένος από την οικογένεια της κοπέλας, φαίνεται από αυτό η σημασία που έδινε η κοινωνία για την τιμή της γυναίκας.
- **Αφεντικό:** υπερασπίζεται το νέο στον αστυνόμο για δικό του συμφέρον γιατί δύσκολα θα βρει αντικαταστάτη του στο μαγαζί αλλά και εκείνος προσπαθεί να του αλλάξει άποψη και να μην ξαναδεί την κοπέλα.

Δραστηριότητα 2^η:

- Πηγάδι
- Αυλή του σπιτιού

Δραστηριότητα 3^η:

1.

Η μάνα είναι σκληρή και αυταρχική είναι ενάντια στον έρωτα των δύο νέων, αντιπροσωπεύει τα κοινωνικά στερεότυπα της εποχής, τα οποία αποκλείουν τις προγαμιαίες σχέσεις μεταξύ των νέων και αποβλέπει σε ένα καλό γάμο για το κορίτσι με κάποιον που θα έχει την ανάλογη οικονομική επιφάνεια και όχι ένα φτωχό παλικάρι που δε θα μπορεί να θρέψει την οικογένειά του και θα καταδικάσει την κοπέλα στην φτώχεια. Η μητέρα λοιπόν, αποβλέπει σε ένα καλό γάμο για την κόρη της, αναγκαία προϋπόθεση του οποίου είναι η αγνότητα της κοπέλας.

2.

Οι σχέσεις μεταξύ αντρών και γυναικών ήταν απαγορευμένες εκείνη την εποχή, η σχέση μεταξύ τους έπρεπε να αποβλέπει στο γάμο, ένας νέος χωρίς χρήματα, δύσκολά μπορούσε να παντρευτεί, η ξενιτιά ήταν η μόνη λύση για όσους προσπαθούσαν να αποταμιεύσουν χρήματα. Οι νέοι αγαπιούνται αλλά καταλαβαίνουν ότι η αγάπη τους δεν μπορεί να ανθίσει στο κοινωνικό περιβάλλον που βρίσκονται. Με απλό τρόπο απαλλαγμένο από συναισθηματικές εξάρσεις αποφασίζουν να δώσουν ο καθένας τον αγώνα τους για να ολοκληρωθεί κάποτε η αγάπη τους.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική

Διαγώνισμα 2^ο :

Κ. Π. Καβάφης, «Τα παράθυρα», 1897-1903

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Δραστηριότητα 1^η:

α.

Στην ποίηση του Καβάφη απαντούν στοιχεία τόσο της παραδοσιακής όσο και της μοντέρνας ποίησης.

Η ομοιοκαταληξία, σε όποια ποιήματα του Καβάφη υπάρχει, δεν προσθέτει τίποτε το ποιητικό. Όπως λέει χαρακτηριστικά ο Τέλλος Άγρας «σατανικότερος εμπαιγμός της ομοιοκαταληξίας δεν έχει ξαναγίνει. Σάτιρα αληθινά αριστοκρατική». Η ομοιοκαταληξία ηχεί και σαν παιγνίδι ή σαν ειρωνεία. Στο ποίημα «Τα παράθυρα» η ομοιοκαταληξία είναι ακανόνιστη: ομοιοκαταληκτούν ο 1^{ος} με τον 2^ο στίχο, ο 3^{ος} με τον 8^ο, ο 4^{ος} με τον 7^ο, ο 5^{ος} με τον 6^ο.

β.

Με τους διασκελισμούς επιτυγχάνεται μια ρυθμική κίνηση του στίχου.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις αποτελούν:

- οι στίχοι 1 και 2: ... *που περνώ / μέρες βαρυές...*
- οι στίχοι 3 και 4: ... *Όταν ανοίξει / ένα παράθυρο...*

Δραστηριότητα 2^η:

α.

- «μέρες βαρυές»: η μεταφορά δηλώνει το θέμα των περιορισμών, του εγκλεισμού και της απομόνωσης που έχει τεθεί στη ζωή του. Εδώ πρέπει να σημειωθεί πως οι βαριές μέρες που περνά ο ποιητής είναι αποτέλεσμα, όχι μόνο των περιορισμών που του θέτει η κοινωνία, αλλά και των περιορισμών που θέτει ο ίδιος στον εαυτό του.

β.

Η βασική αντίθεση του ποιήματος συναντάται στους στ. 5-6: *Μα τα παράθυρα δεν βρίσκονται, ή δεν μπορώ / να τάβρω*. Τα παράθυρα συμβολίζουν τις αναζητούμενες από τον ποιητή αιτίες για την κατάσταση που έχει περιέλθει η ζωή του. Τα παράθυρα είναι συνδυασμένα με την έννοια του φωτός κι αυτό που επιθυμεί ποιητής είναι να φωτίσει τα σκοτεινά σημεία της ζωής του, για να μπορέσει να κατανοήσει πώς έφτασε στο σημείο να βιώνει στη ζωή του πλείστους περιορισμούς και καταπιέσεις. Στον στίχο 5, που αποτελεί το κομβικό σημείο του ποιήματος, διαπιστώνει το ποιητικό υποκείμενο πως η αναζήτηση των λόγων για το δράμα της περιορισμένης του ζωής είναι μάταιη, κι αυτό είναι ίσως το καλύτερο, εφόσον, αν έβρισκε τα παράθυρα (τους λόγους), θα ερχόταν αντιμέτωπος με πράγματα που θα προτιμούσε να μην γνωρίζει ή να μην έχει συνειδητοποιήσει.

γ.

Στην ποιητική του Καβάφη τίποτα δεν είναι τυχαίο τα ποιήματά του τα προσέχει και τα λειτουργεί ως την τελευταία λεπτομέρεια. Η στίξη, οι περίοδοι, οι παύσεις, όλα είναι υπολογισμένα, όλα υπηρετούν την «τέχνη της ποιήσεως», ακόμα και η τυπογραφική εμφάνιση. Το καθετί τεχνουργημένο με κομψότητα και καλαισθησία. Η διπλή παύλα στον 3^ο και 4^ο στίχο απομονώνει την τρίτοπρόσωπη διατύπωση «Όταν ανοίξει ένα παράθυρο θαναι παρηγορία.», η οποία εκφράζει την ελπίδα του ποιητικού υποκειμένου για έξοδο από την κατάσταση του εγκλεισμού.

Επιμέλεια: Πατέρα Αγγελική